

DET KONGELIGE
MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 25

(2005–2006)

Om lov om opphevelse av lov 17. juni 2005 nr. 103 om statens embets- og tjenestemenn mv.

*Tilråding fra Moderniseringsdepartementet av 10. november 2005,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning

1.1 Bakgrunnen for proposisjonen

Moderniseringsdepartementet legger med dette frem forslag til opphevelse av lov 17. juni 2005 nr. 103 om statens embets- og tjenestemenn. Dette medfører at lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens embets- og tjenestemenn m.m. (tjenestemannsloven) med visse mindre endringer, fortsatt vil gjelde.

Ansatte i staten er i dag omfattet av lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø (arbeidsmiljøloven). Statsansatte er omfattet av hele loven, med unntak av stillingsvernsreglene mv. i kapittel 12. Siden den første tjenestemannsloven av 15. februar 1918 har ansatte i staten vært omfattet av særskilte stillingsvernsregler. Disse bestemmelsene ble sist videreført i tjenestemannsloven av 1983. Stillingsvernsreglene i tjenestemannsloven suppleres av lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven), blant annet når det gjelder reglene om enkeltvedtak med tilhørende saksbehandlingsregler.

I Ot.prp. nr. 49 (2004–2005) Om lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern (arbeidsmiljøloven) ble det foreslått at stillingsvernsreglene i statlig sektor burde harmoniseres med det øvrige arbeidsliv, se proposisjonens kapittel 20. Samtidig ble forslag til lov om statens embets- og tjenestemenn fremmet, se Ot.prp. nr. 67 (2004–2005). Arbeidsmiljø-

jølovens bestemmelser om oppsigelse og avskjed mv. skulle etter dette gjøres gjeldende for statlige tjenestemenn med virkning fra 1. januar 2006. Bestemmelser om kunngjøring av ledige stillinger og besettelse av embeter og høyere stillinger mv. ble videreført i ny embets- og tjenestemannslov. Embetsmenns rettstilling er regulert både i Grunnloven og tjenestemannsloven av 1983. Bestemmelsene om embetsmenns særskilte rettstilling, bortsett fra ordensstraffinstituttet, ble videreført i den nye embets- og tjenestemannsloven kapittel 3. For øvrig ble en ny og enklere ansettelsesordning foreslått, se proposisjonens kapittel 9. Loven ble sanksjonert av Kongen 17. juni 2005. Ikrafttredelsestidspunktet ble satt til 1. januar 2006.

I Innst. O. nr. 102 (2004–2005) til embets- og tjenestemannsloven fremgår det på side 18 at komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet var av den oppfatning at forslaget til ny embets- og tjenestemannslov fjernet sentrale elementer i forvaltnings- og tjenestemannsretten. Grunnleggende rettigheter og bestemmelser ble forringet, blant annet ble ventelønnsordningen avskaffet. Disse medlemmene fremmet derfor følgende forslag:

«Ot.prp. nr. 67 (2004–2005) – om lov om embets- og tjenestemenn – sendes tilbake til Regjeringen.»

I politisk plattform for flertallsregjeringen utgått av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet fremforhandlet på Soria Moria i perioden 26. september til 13. oktober 2005 står det i kapittel 7: Et arbeidsliv med plass til alle, at regjeringen vil:

«reversere endringer i tjenestemannsloven vedtatt våren 2005, herunder gjeninnføre ventelønnsordningen.»

På denne bakgrunn fremmer departementet forslag om å oppheve embets- og tjenestemannsloven. Tjenestemannsloven av 1983 vil fortsette å gjelde med visse endringer.

1.2 Høring

Lovendringene i denne proposisjon forutsettes å tre i kraft 1. januar 2006. Det har på bakgrunn av den knappe tid som har stått til rådighet, derfor ikke vært mulig å sende forslaget på alminnelig høring.

1.3 Ikrafttreden

Departementet foreslår som nevnt at endringene skal tre i kraft fra 1. januar 2006.

2 Ny arbeidsmiljølov med virkning fra 1. januar 2006

I arbeidsmiljøloven av 1977 er oppsigelsesbestemmelsenes virkefelt for arbeidstakere i staten regulert i § 56 første ledd. Bestemmelsen har følgende ordlyd: *«Kongen avgjør om og i hvilken utstrekning de følgende bestemmelsene i dette kapittel skal gjelde for arbeidstakere som omfattes av lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. eller som er embetsmenn.»* I Kongelig resolusjon av 17. juni 1977 nr. 9383, med visse tilpasninger i Kongelig resolusjon av 17. februar 1995 nr. 318, ble arbeidstakere i statens tjeneste som var omfattet av tjenestemannsloven, unntatt fra arbeidsmiljølovens §§ 56 A – 65 og §§ 66 – 67 om oppsigelse og avskjed mm.

Arbeids- og sosialdepartementet (ASD) har i Odelstingsproposisjon nr. 24 (2005–2006) blant annet foreslått å gjeninnføre en bestemmelse tilsvarende gjeldende § 56. Bestemmelsen foreslås tatt inn i arbeidsmiljøloven av 2005 i § 1–2 tredje ledd, se proposisjonens kapittel 8.

Den foreslåtte lovendring vil medføre at Kongen kan gjøre unntak fra aktuelle bestemmelser i arbeidsmiljøloven av 2005 i kapitlene 14, 15, 16 og 17 om oppsigelse og avskjed mv. for ansatte i staten.

Moderniseringsdepartementet legger til grunn

at det vil bli gjort unntak fra § 15–1 til og med § 15–14, samt § 15–16. Det må videre gjøres unntak fra § 17–1 og §§ 17–3 til og med 17–5.

Det vil måtte gjøres unntak fra flere av bestemmelsene i arbeidsmiljølovens kapittel 14 om ansettelse. Dette vil gjelde bestemmelsen i § 14–2 (Fortrinnsrett til ny ansettelse), § 14–4 (Virkninger av brudd på reglene om fortrinnsrett), § 14–9 (Midlertidig ansettelse), § 14–10 (Åremål) og § 14–11 (Virkninger av ulovlig midlertidig ansettelse). Det må videre gjøres unntak fra reglene om innleie av arbeidstakere i § 14–12 til og med § 14–14. Disse forhold er regulert i egne bestemmelser i tjenestemannsloven av 1983, og statsforvaltningen er i dag unntatt fra tilsvarende bestemmelser i arbeidsmiljøloven.

Bestemmelsen i arbeidsmiljøloven av 2005 § 16–3 om reservasjonsrett er ny i forhold til arbeidsmiljøloven av 1977. Av konstitusjonelle grunner vil det være nødvendig å ha en lovhjemmel for å kunne unnta embetsmenn fra denne bestemmelsen.

I tillegg vil § 14–2 niende ledd (ekstern fortrinnsrett) og § 14–10 tredje ledd (åremålsansettelser) bli foreslått opphevet i arbeidsmiljøloven av 17. juni 2005 nr. 62, jf. Ot.prp. nr. 24 (2005–2006) kapittel 8.

3 Opphevelse av embets- og tjenestemannsloven

3.1 Hovedpunktene i lov om statens embets- og tjenestemenn

I Ot.prp. nr. 67 (2004–2005) fremmet Moderniseringsdepartementet et lovforslag som inneholdt følgende hovedpunkter:

- Departementet foreslo at lovbestemmelser som omhandlet embetsmenn i hovedsak skulle videreføres i ny embets- og tjenestemannslov.
- Departementet foreslo at ansettelsesordningen i staten skulle forenkles. Ansettelsesmyndigheten skulle legges til arbeidsgiver i vedkommen statlige virksomhet. Før ansettelse ble foretatt skulle det utarbeides et forslag til ansettelse. Dette skulle legges frem for de berørte tjenestemannsorganisasjoner som hadde forhandlingsrett etter lov om offentlige tjenestetvister, til uttalelse. Nærmere saksbehandlingsregler kunne fastsettes i reglement. Forslaget til ansettelse burde som hovedregel omfatte flere søkere, på samme måte som nåværende innstilling.
- Lovforslaget bygde på at reglementer ikke lenger skulle stadfestes av Moderniseringsdepar-

tementet, og at man i de enkelte statlige virksomheter skulle bli enige om innholdet i reglementet. Det sentrale poeng ved forslaget til reglementsordning var at det kun var i de tilfeller hvor uttrykket reglement positivt var nevnt i loven, at overordnet myndighet (fagdepartement) skulle få seg spørsmålet forelagt. Det var kun hvor det var uenighet på disse punkter at overordnet myndighet skulle få avgjørelseskompetanse. Forslaget innebar at alle andre spørsmål i reglementet skulle fastsettes i den enkelte virksomhet.

- Ventelønnsordningen ble foreslått opphevet. Proposisjonen inneholdt forslag til overgangsordninger.

Loven ble sanksjonert av Kongen 17. juni 2005, med iverksettelse 1. januar 2006.

3.2 Departementets lovforslag

På bakgrunn av de forhold som er nevnt i kapittel 1, foreslår departementet at lov 17. juni 2005 nr. 103 om statens embets- og tjenestemenn oppheves. De endringer som skulle gjøres i andre lover etter lovens § 24, vil ikke bli gjennomført. Dette innebærer blant annet at vartpengeordningen i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse (pensjonsloven) videreføres.

4 Endringer i tjenestemannsloven av 1983 som følge av ny arbeidsmiljølov

På bakgrunn av departementets forslag om å oppheve embets- og tjenestemannsloven, vil tjenestemannsloven av 1983 fortsatt gjelde. Som følge av at ny arbeidsmiljølov trer i kraft 1. januar 2006, må det gjøres visse tekniske endringer i tjenestemannsloven § 10 nr. 5 samt § 19 nr. 4 og nr. 7. I § 12 tredje punktum må henvisningene til lov 3. mai 2002 nr. 13 om utenrikstjenesten (utenrikstjenesteloven) og

til lov 2. juli 2004 nr. 59 om personell i Forsvaret (forsvarspersonelloven) endres.

5 Administrative og økonomiske konsekvenser

Departementet legger til grunn at det fortsatt vil komme søknader om ventelønn, ettersom opphevelsen av ventelønnsordningen likevel ikke gjennomføres. I perioden 1993–2003 steg antallet ventelønnsberettigede fra 300 til 3400. Nitti prosent av de som får utbetalt ventelønn er per i dag 50 år eller eldre. Syttitre prosent av de som har begynt på ventelønn de siste årene oppbærer fremdeles rett til ventelønn. Det er stor forskjell mellom hvor lenge ansatte i staten kan få ventelønn (inntil 12 år) og hvor lenge ansatte i kommunal og privat sektor kan tilstås dagpenger (inntil 2 år). Det legges videre til grunn at det allerede har påløpt noen ekstra kostnader for å tilrettelegge praktiske dataløsninger hos Aetat Arbeidsdirektoratet, som er forvalter av ventelønnsordningen.

Det er i St.prp. nr. 1 (2005–2006) budsjettert med en innsparing i utgiftene til ventelønn på grunnlag av at ordningen har vært forutsatt avvirket fra 1. januar 2006. Det anslås at ventelønnskostnadene må oppjusteres med om lag 45 mill. kroner dersom ventelønnsordningen skal videreføres uforandret. Tilsvarende innebærer videreføringen en økning i refusjoner av ventelønn på 15 mill. kroner i forhold til fremlagt forslag til budsjett.

Moderniseringsdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om opphevelse av lov 17. juni 2005 nr. 103 om statens embets- og tjenestemenn mv.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om opphevelse av lov 17. juni 2005 nr. 103 om statens embets- og tjenestemenn mv. i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om opphevelse av lov 17. juni 2005 nr. 103 om statens embets- og tjenestemenn mv.

I

Lov 17. juni 2005 nr. 103 om statens embets- og tjenestemenn oppheves.

II

Lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. endres slik:

§ 10 nr. 5 skal lyde:

For øvrig gjelder *arbeidsmiljøloven §§ 15–8 og 15–9*.

§ 12 tredje punktum skal lyde:

Med dette gjøres ingen endring iplikten til å motta forflytninger etter *utenriktjenesteloven § 9 eller iplikten til å la seg disponere mv. i forsvarspersonelloven § 7*.

§ 19 nr. 4 første punktum skal lyde:

For søksmål gjelder *domstolloven og tvistemålsloven*, med de særregler som følger av denne paragraf og *arbeidsmiljøloven §§ 17–1 fjerde ledd, 17–6 og 17–7*.

§ 19 nr. 7 skal lyde:

Arbeidsmiljøloven § 15–12 og § 15–14 tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende. Ved søksmål i forbindelse med virksomhetsoverdragelse gjelder ikke *arbeidsmiljøloven § 15–12 første ledd annet punktum og § 16–4 tredje ledd* for embets- og tjenestemenn.

III

Loven gjelder fra 1. januar 2006.
